19/02/2022

«Και έσονται οι δύο εις σάρκαν μίαν» – 40 χρόνια πολιτικός γάμος στην Ελλάδα – Τι άλλαξε μετά τα μνημόνια και την πανδημία

/ Επικαιρότητα

«Από δε αρχής κτίσεως άρσεν και θήλυ εποίησεν αυτούς˙ ένεκεν τούτου καταλείψει άνθρωπος τον πατέρα αυτού και την μητέρα, και έσονται οι δύο εις σάρκα μίαν˙ ώστε ουκέτιεισίν δύο αλλά μία σαρξ» (Μάρκου, 10, 6-8). Ήταν 17 Φεβρουαρίου του 1982, όταν η Βουλή των Ελλήνων ξεκίνησε την πολυτάραχη συζήτηση για τον πολιτικό γάμο. Η τότε κυβέρνηση του Ανδρέα Παπανδρέου στο πλαίσιο της πλήρους αναδιάρθρωσης και ανανέωσης του οικογενειακού δικαίου άνοιγε τον δρόμο για τη θέσπιση του πολιτικού γάμου ως

«ισόκυρου» με τον θρησκευτικό.

- Της Δέσποινας Σωτηρίου

Μετά από πολύωρες συζητήσεις, έντονες αντιδράσεις από μεγάλο μέρος της κοινωνίας αλλά και από την Εκκλησία η Βουλή ενέκρινε τον νόμο 1250 στις 22 Μαρτίου, με τις αρνητικές ψήφους της Νέας Δημοκρατίας. Και με το Προεδρικό Διάταγμα 391 (ΦΕΚ Α 73/18.06.1982) καθορίζονται οι λεπτομέρειες για την τέλεση του πολιτικού γάμου.

«Η κυβέρνηση, πιστή στις εξαγγελίες της προς τον Ελληνικό λαό, αποφάσισε την καθιέρωση του πολιτικού γάμου. Η μεγάλη αυτή καινοτομία στο δίκαιό μας επιβάλλεται από την ανάγκη περιφρούρηση της ανεξιθρησκίας και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας που κατοχυρώνεται από το Σύνταγμά μας» σημείωνε στις 17 Φεβρουαρίου ο τότε υπουργός Δικαιοσύνης, Στάθης Αλεξανδρής, με αφορμή την εισαγωγή του νομοσχεδίου στη Βουλή.

Αρχικά, η ένωση στο δημαρχείο είχε πολύ μικρή απήχηση, ωστόσο με την πάροδο των ετών, οι πολιτικοί γάμου ξεπέρασαν τους θρησκευτικούς, δημιουργώντας εύλογη ανησυχία και προβληματισμό.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το έτος 2012, οι πολιτικοί γάμοι ξεπέρασαν για πρώτη φορά τους θρησκευτικούς με ποσοστό 51,8% έναντι 48,2%. Αξίζει να σημειωθεί ότι την τελευταία δεκαετία, που σημαδεύτηκε από τα μνημόνια και παρατηρείται στροφή των νέων προς τους πολιτικούς γάμους. Και τα περιοριστικά μέτρα επιτείνουν δραματικά την κατάσταση αυτή.

Η κατάσταση σήμερα

Ραγδαία μείωση της τάξεως του 48,7% παρουσίασαν οι θρησκευτικοί γάμοι το 2020 σε σχέση με το 2019, σύμφωνα με στοιχεία που δημοσίευσε η ΕΛΣΤΑΤ την περασμένη εβδομάδα.

Συγκεκριμένα, το 2020 τελέστηκαν 11.935 θρησκευτικοί γάμοι, γεγονός βέβαια που μπορεί να αποδοθεί και στην πανδημία και στα περιοριστικά μέτρα κατά του κορωνοϊού.

Μάλιστα, οι πολιτικοί γάμοι ξεπέρασαν τους θρησκευτικούς φτάνοντας τους 19.540, παρά το γεγονός ότι μειώθηκαν 18,1% συγκριτικά με το 2019.

Αντίθετα, αύξηση κατά 13,4% κατέγραψαν τα σύμφωνα συμβίωσης, καθώς το

2020 υπογράφηκαν 8.986.

Οι αντιδράσεις και η θέση της Εκκλησίας

«Από δε αρχής κτίσεως άρσεν και θήλυ εποίησεν αυτούς˙ ένεκεν τούτου καταλείψει άνθρωπος τον πατέρα αυτού και την μητέρα, και έσονται οι δύο εις σάρκα μίαν˙ ώστε ουκέτιεισίν δύο αλλά μία σαρξ» (Μάρκου, 10, 6-8).
Οι ανωτέρω λόγοι του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού αποτελούν την βάση της πίστεως της Εκκλησίας, ότι το Μυστήριο του Γάμου εθεσπίσθη με την ευλογία του Θεού ήδη από την στιγμή της θείας δημιουργίας. Ο Απόστολος Παύλος στην προς Εφεσίους Επιστολή παραλληλίζει την ένωση του ανδρός και της γυναικός με την ένωση του Νυμφίου Χριστού με την Νύμφη Εκκλησία.

Έτσι, ο φυσικός δεσμός του ζεύγους είναι και πνευματικός με την ευλογία του Θεού Δημιουργού και του εκκλησιαστικού αγιασμού. Αν και η πατερική θεολογία θεωρεί την ευλογημένη ένωση του ζεύγους ως ήδη ολοκληρωμένο μυστήριο, εν τούτοις τονίζει με έμφαση και την κύρια συνέπεια αυτού, δηλαδή την απόκτηση τέκνων.

Είναι αξιοσημείωτο, ότι ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός, συνοψίζοντας την πατερική παράδοση, γράφει ότι ο γάμος «εθεσπίσθη» για να πολεμηθή ο έσχατος εχθρός του ανθρώπου, ο θάνατος (... ώστε διά το μη εκτριβήναι και αναλωθήναι υπό του θανάτου ο γάμος επινενόηται, ως αν διά της παιδοποιίας το γένος των ανθρώπων διασώζηται).

Η Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος σε σύγκλισή της από 19-21 Ιανουαρίου 1982 με απόφαση της τοποθετήθηκε με τις κάτωθι θέσεις επί του πολιτικού γάμου:

1. Σύμφωνα με την δογματικήνδιδασκαλίαν της Ορθοδόξου Εκκλησίας, ο γάμος είναι μυστήριον και για την κανονική και νόμιμη σύστασή του απαραίτητο στοιχείο είναι η Ιερολογία του. Άλλου είδους γάμο δεν αναγνωρίζει για τους πιστούς της. Γι’ αυτό το λόγο, κατά την πίστη της Εκκλησίας, ο πολιτικός γάμος αποτελεί πορνεία και μοιχεία και παραβίαση της δογματικής διδασκαλίας περί Μυστηρίων. Είναι λοιπόν φανερόν, ότι ο πολιτικός γάμος δεν μπορεί να θεωρηθεί από την Εκκλησία ως ισόκυρος και ισοδύναμος προς τον θρησκευτικόν γάμο των ορθοδόξων.
2. Εξ αιτίας όμως των ολίγων εκείνων, που θεωρητικά υποστηρίζουν ότι είναι άπιστοι και άθεοι, ανέχεται η Εκκλησία την θέσπιση πολιτικού γάμου, για να μην εμπαίζεται το μέγα μυστήριο του γάμου από ανθρώπους που δεν πιστεύουν στην

ιερότητά του και για να εξυπηρετηθούν οι αλλόθρησκοι και οι ετερόδοξοι.

3. Όσοι Ορθόδοξοι τελούν πολιτικό γάμο, «θέτουν εαυτούς μόνοι των εκτός της Εκκλησίας, εφ' όσον ευσυνειδήτως και δημόσια απαρνούνται θεμελιώδη της πίστεως επιταγήν. Επομένως, μετά πολλής λύπης, οι τελικώς και αμετανοήτως εμμένοντες εις την απιστίαν αυτήν, αποκόπτονται της Εκκλησίας εξ' ιδίας αυτών υπαιτιότητος και στερούνται των ευλογιών και των ευχών της».

Η Διαρκής Ιερά Σύνοδος με την υπ' αριθμ. 2320/19-5-1982 Εγκύκλιόν της «προς τους Σεβ. Μητροπολίτας της Εκκλησίας της Ελλάδος» για τις προϋποθέσεις τελέσεως θρησκευτικού γάμου, βάσει του Ν.1250/1982 δεν παραλείπει να «επισημειώσει» ότι «τέκνα της Εκκλησίας λογίζονται όσα σέβονται και ευλαβούνται τα Ιερά Αυτής Μυστήρια».

Αλλά και ο τότε μητροπολίτης Δημητριάδος Χριστόδουλος Παρασκευαϊδης, μετέπειτα αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδας, χαρακτήριζε τον πολιτικό γάμο «ανίερο μείξιν» και για εκείνους που θα τον επέλεγαν, διακήρυσσε ότι διέπρατταν «πορνείαν ηθικώς κολαζομένην»: «Ο πολιτικός γάμος είναι άθεσμοσμείξις, είναι καταπάτησις της εκκλησιαστικής διδασκαλίας, είναι αίρεσις. Ο τοιούτος γάμος είναι, άνευ περιστροφών, μείξις ανίερος και κατάκριτος, ελευθέρα συμβίωσιςάθεσμος και αμαρτωλός».

Τι γίνεται με τα παιδιά;

Συνοδική Επιτροπή επί των Δογματικών και Νομοκανονικών Ζητημάτων 2011 – 2015

Βάπτιση τέκνων, τα οποία προέρχονται από πολιτικό γάμο

Είναι γνωστόν ότι οι τελούντες πολιτικό γάμο ορθόδοξοι θέτουν εαυτούς μόνοι τους εκτός Εκκλησίας, εφ΄ όσον ενσυνείδητα και δημοσία απαρνούνται την περί των 7 μυστηρίων δογματική διδασκαλία της Εκκλησίας(1). Δεδομένου ότι , κατά τον Απόστολο Παύλο, «το μυστήριον τούτο (του γάμου), μέγα εστίν» όσοι εκ των Χριστιανών προκρίνουν τον πολιτικό γάμο αντί του εκκλησιαστικού μυστηρίου στερούν εκουσίως εαυτούς της ευλογίας της Εκκλησίας. Και ούτως ειπείν μόνοι των θεωρούν εαυτούς αναξίους της εκκλησιαστικής ευλογίας.

Η άρνηση όμως βαπτίσεως , εκ μέρους ορισμένων ιερέων, τέκνων, τα οποία προέρχονται εκ πολιτικού γάμου των γονέων των « είναι άστοργος και αδικαιολόγητος, νεουδανός κανονικού και θεολογικού ερείσματος»(2). Τοιουτοτρόπως, εφ' όσον οι γονείς, οι οποίοι έχουν τελέσει πολιτικό γάμο ,

προσέρχονται εις την Εκκλησία για να βαπτίσουν τα παιδιά τους, έκαστον των οποίων αποτελεί ιδίαν εικόνα του Θεού και ανεξάρτητη ηθική προσωπικότητα, η Εκκλησία ως φιλόστοργος μητέρα εκδέχεται ως θετική την ενέργεια αυτή. Και με τη συγκατάβαση και στοργή της Εκκλησίας επηρεάζονται ευμενώς κα διευκολύνονται τα μέγιστα εις την εν καιρώ τέλεση και του θρησκευτικού τους γάμου, προς πλήρη αποκατάσταση των πνευματικών των δεσμών με τη Μητέρα Εκκλησία.

Η ιστορία του «πολιτικού γάμου»

Οι προσπάθειες για την κατακύρωση της συνένωσης μέσω της πολιτικής οδού είχαν ξεκινήσει πενήντα και πλέον χρόνια πριν το 1982, από τον τότε υπουργό Δικαιοσύνης, Ιωσήφ Κούνδουρο.
Η πρόταση απορριφθεί από τον Θεόδωρο Πάγκαλο και επανήλθε στο τραπέζι εν έτει 1932, υπό την πρωθυπουργία του Ελευθέριου Βενιζέλου. Ο Βενιζέλος είχε αναθέσει στην Αναθεωρητική Επιτροπή, υπό τον καθηγητή Κωνσταντίνο Δεμερτζή, την σύνταξη του Οικογενειακού Δικαίου και εκείνος πρότεινε τότε την υιοθέτηση της αρχής της ισότητας και τον πολιτικό γάμο, οι οποίες όμως υπερψηφίστηκαν μόνο από άλλα δύο μέλη της Επιτροπής, τον Αλέξανδρο Σβώλο και τον Κυριάκο Βαρβαρέσο.
Τέσσερα χρόνια αργότερα, επί δικτατορίας Ιωάννη Μεταξά ο προτεινόμενος πολιτικός γάμος αποσύρεται από το σχέδιο του Αστικού Κώδικα.

Ο πρώτος πολιτικός γάμος στην Ελλάδα έγινε στις 18 Ιουλίου 1982 στο χωριό Φραντάτο της Ικαρίας, μεταξύ της ντόπιας Σταματούλας Πλακίδα και του Δημήτρη Μαύρου από τη Νάξο.